

Cultura i Espectacles

Un dels grans de la història de l'art

La Galeria Marc Domènech presenta la primera exposició a Catalunya del pare de l'art brut, una retrospectiva amb prop de 40 pintures i dibuixos

Dubuffet 'embruta' Barcelona

Maria Palau
BARCELONA

Per Jean Dubuffet (Le Havre, 1901-París, 1985), només els bojos, els nens i els marginats eren capaços de fer un art autèntic, un art que custodiava la veritat de l'home. Per la senzilla raó, creia ell, que no són presoners de res més que de les seves obsessions, desitjos i veus interiors i passen olímpicament de les tradicions culturals i dels dictats estètics. Dubuffet va estimar tant l'art lliure i pur dels autodidactes, sobretot el dels xalats, que se'l va apropiat. El va anomenar art brut i, sense voler-ho, el va convertir en un dels més influents de la segona meitat del segle XX. Les seves tesis són encara avui plenament vigents i fars de molta creació contemporània.

Però què en sap Catalunya, d'aquest artista tan fonamental, la petjada del qual la podem trobar tant en Tàpies com en Barceló? Mai li ha fet cap exposició. No és pas que a Espanya la seva presència hagi estat

gaire constant, però com a mínim se l'ha considerat en algunes mostres singulars, la darrera ja fa més de deu anys al Museu Guggenheim de Bilbao. El 1992, la Fundació La Cai-

Per ell, només els bojos, els nens i els marginats eren capaços de fer un art pur

xa en va promoure una a Madrid, però no es va arribar a veure mai a la capital catalana. El silenci el trenca ara una galeria barcelonina, la Marc Domènech, que feia anys que perseguia el somni de presentar-lo al nostre país amb la dignitat que es mereix. En el seu meravellós espai del passatge Mercader, llueixen fins al 12 de maig –el dia que es compliran els 30 anys de la seva mort– prop d'una quarantena de pin-

tures i dibuixos que tracen un recorregut antològic, vibrant i excitant, per pràcticament totes les seves fases artístiques, amb tasts de les seves diferents sèries.

Hi és tot, o gairebé, des d'uns inicis que Dubuffet va retardar perquè no volia dedicar-se a l'art fins que no tingués alguna cosa a dir. Alguna cosa que "anés a la contra", que directament provoqués repulsió, que ningú pogués digerir fàcilment ni associar a cap cànon. Fins que no va complir els 40 anys, i tot i que de jove s'havia format com a artista, tenia el temps ocupat amb el negoci familiar de venda de vins.

Però aquella dècada, la dels quaranta, va ser la de la il·luminació. Dubuffet va trobar la raó de ser del seu art en unes obres que renegaven de qualsevol tendència, estil o escola artística. Els seus mestres van ser els dementes, els infants, els inadaptats i els analfabets. I el seu ideari, fer art sense saber-ne ni voler-ne fer. "L'art autèntic aflora d'allà on no se

espera. Només hi ha art autèntic quan la paraula *art* no es pronuncia", exclamava aquest home de fort temperament, amb canvis d'humor que ho feien trontollar tot. Dubuffet entenia l'art com una actitud, com una posició vital i com un compromís que intenta omplir el gran buit que separa l'art i la vida.

Va fer una revolució que, com tantes altres, no es va entendre en el despistat París de la postguerra i, en canvi, la va abraçar amb entusiasme la nova

capital de l'art, Nova York. No va ser fins que Picasso el va defensar que Europa el va començar a mirar

La seva petjada la podem trobar en multitud d'artistes, des de Tàpies fins a Barceló

amb uns altres ulls. "Dubuffet fa pintura amb qualsevol cosa, i el més sorprenent és que és autèntica pintura", va engagar el geni malagueny als que el menystenien. I el cert és que, per la seva ansietat de fer un art al més allunyat possible de les convencions, Dubuffet es va aliar amb materials humils de tota mena que li servia la naturalesa, l'única bellesa que reconeixia i que mai va voler ni emular ni representar en les seves obres: sorres, cendres, cordes, ales de papallones,

L'APUNT

Dos nous festivals de novel·la negra

Lluís Llord

Ja és un fet que la novel·la negra s'ha convertit en el millor suport literari per fer crítica social. No fa pas tants anys, casa nostra era un desert creatiu transitat per un Andreu Martín esmaperdut com el darrer mohicà buscant conversa. Han debutat molts autors i, fins i tot, hi ha editorials, llibreries i biblioteques especialitzades. I neixen nous festivals, que se sumen als cele-

brats a Barcelona, Tiana, Collbató, València (Gijón, Getafe, Salamanca...). L'1, 2 i 3 de maig coincideixen dues estrenes: El Vi fa Sang, a l'Espluga de Francolí, que lliga novel·la i tastos de vi, i Pirineus Negres. Primer Festival Transfronterer de Novel·la i Cinema Negre, a la Cerdanya. És la necessitat de criticar, d'escriure, de llegir i de comentar. Que corri la tinta, la sang i la saliva.

Marc Domènech, amb la 'Société d'outillage' (1964), un Dubuffet extraordinari. A dalt, l'artista, al seu estudi a Vença, el 1967. Al costat d'aquestes línies, una litografia dels anys quaranta i una pintura dels anys setanta ■ ANDREU PUIG / ARCHIVES FONDATION DUBUFFET, PARÍS (LUC)

excrements..., així com objectes rars que es trobava als llocs més recòndits. "Va ser un artista polèmic i subversiu que odiava el mercat de l'art i, de fet, quan va començar a veure el que es pagava per les seves obres es va decebre moltíssim. Fins i tot es va sorprendre que algunes de les seves pintures es conservessin tan bé amb el pas del temps per molt que ell les havia creat amb matèries que es pensava que es degradarien", explica el galerista Marc Domènech, que ha compartit el comis-

sariat de l'exposició amb Sònia Villegas. Han fet un treball excel·lent. Per a tots dos ha estat un repte

Picasso: "Dubuffet fa pintura amb qualsevol cosa, i és pintura autèntica"

localitzar peces de primera categoria de totes les èpoques de l'artista. Ha estat clau la generositat de col·leccionistes d'arreu, i també el gest de la Fundació Jean et Suzanne Planque de Lausana, que ha deixat dues pintures magistrals dels anys seixanta, un dels millors períodes de l'artista. Són un parell de teles de la famosa sèrie *L'Hourloupe*, una amalgama ben travada de formes sobrenaturals, pertorbadores i grotesques que tant poden passar per figuratives com

per abstractes. És el moment que l'artista incorpora el color en les seves obres, però sempre busca combinacions estrambòtiques perquè res passi per seductor, amable i agradable. I, així i tot, atrapen la mirada. Per als catalans que ara es vulguin iniciar en el col·leccionisme de Dubuffet, un dels grans de la història de l'art –"fins ara no ho han pogut fer perquè ningú els n'havia donat l'oportunitat"–, també hi ha uns treballs corpedors dels anys quaranta, dels prin-

cipis de la seva carrera, en especial tres papers que omple de genialitat paisatgística arran d'un viatge a Algèria. El recorregut es tanca amb algunes obres de la seva última fase, ja un pèl més dèbil, i ho culmina tot un quadre que va pintar just un any abans de morir, quan estava molt malalt i tenia dolors insuportables. L'exposició a la Galeria Marc Domènech té el valor afegit que adopta criteris didàctics museístics. Fotografies i un vídeo en els quals es desve-

la el caràcter d'aquest artista tan apassionat fan companyia a les pintures i als dibuixos. Després de Barcelona, l'exposició es podrà veure a Madrid, a la Galeria Guillermo de Osma (fins al 17 de juliol). A Espanya, feia 40 anys que cap galeria exhibia una monogràfica de Dubuffet. ■

* **Jean Dubuffet. Pintures i dibuixos.** GALERIA MARC DOMÈNECH, PASSATGE MERCADER, 12. BARCELONA. FINS AL 12 DE MAIG.